

جدول ۷-شاخص توسعهٔ انسانی کشور نرزو

HDI value	GNI per capita (2005 PPP\$)	Mean years of schooling	Expected years of schooling	new methodology	Life expectancy at birth
0.804	25,394	9.1	13.1	75.6	1980
0.827	29,851	10	13.2	76	1985
0.852	31,437	10.8	14	76.5	1990
0.887	37,359	11.1	15.6	77.7	1995
0.922	43,382	11.5	17.5	78.7	2000
0.948	47,950	12.7	17.5	79.8	2005
0.952	47,466	12.6	17.5	80.9	2010
0.953	47,807	12.6	17.5	81.1	2011
0.955	48,688	12.6	17.5	81.3	2012

جدول ۸-شاخص توسعهٔ انسانی کشور کانادا

HDI value	GNI per capita (2005 PPP\$)	Mean years of schooling	Expected years of schooling	new methodology	Life expectancy at birth
0.825	22,441	9.5	15.6	75	1980
0.841	24,258	9.9	15.6	76.4	1985
0.865	25,975	10.3	16.7	77.3	1990
0.878	26,803	10.7	16.9	78.1	1995
0.887	31,605	11.1	15.9	79.1	2000
0.906	34,380	12.3	15.1	80.1	2005
0.909	34,610	12.3	15.1	80.9	2010
0.910	35,089	12.3	15.1	81	2011
0.911	35,369	12.3	15.1	81.1	2012

می‌دهد. در این کشور شاخص کل در سالهای مورد بررسی به طور مرتب روند صعودی داشته است. با توجه به داده‌های جدول وضعیت زیر شاخص‌ها نیز به همین ترتیب بوده و دارای روند افزایشی می‌باشد.

جدول ۹-شاخص توسعهٔ انسانی کشور امریکا

HDI value	GNI per capita (2005 PPP\$)	Mean years of schooling	Expected years of schooling	Life expectancy at birth	
0.843	25,406	11.9	14.1	73.9	1980
0.859	28,450	12.2	14.4	74.6	1985
0.878	31,638	12.3	15.3	75.2	1990
0.896	33,863	12.7	15.9	76	1995
0.907	40,230	13	15.4	76.8	2000
0.923	43,170	13.2	16.1	77.6	2005
0.934	42,627	13.3	16.8	78.4	2010
0.936	42,879	13.3	16.8	78.5	2011
0.937	43,480	13.3	16.8	78.7	2012

بررسی شاخص توسعهٔ انسانی در کشور انگلستان با توجه به جدول (۱۰) نشان می‌دهد شاخص کل در این کشور طی سالهای ۱۹۸۰ تا ۲۰۱۲ علی‌رغم نزولی بودن زیر شاخص درآمد سرانه در این کشور صعودی بوده است. دلیل نزولی بودن شاخص درآمد سرانه در این کشور در سال ۲۰۱۲ را می‌توان به بحران‌های مالی اخیر در اروپا نسبت داد.

جدول ۱۰-شاخص توسعهٔ انسانی کشور انگلستان

HDI value	GNI per capita (2005 PPP\$)	Mean years of schooling	Expected years of schooling	ators and new methodology	Life expectancy at birth
0.748	17,169	7.5	12.9	73.5	1980
0.763	18,968	7.7	13.2	74.6	1985
0.784	22,039	7.9	13.6	75.6	1990
0.804	23,817	8.2	14.2	76.6	1995
0.841	29,001	8.6	16.1	77.7	2000
0.865	33,290	9	16.6	79	2005
0.874	32,616	9.4	16.4	80	2010
0.875	32,882	9.4	16.4	80.2	2011
0.875	32,538	9.4	16.4	80.3	2012

حساب‌های ملی محاسبه می‌شود. و شاخص توسعهٔ انسانی اشاره کرد. شاخص توسعهٔ انسانی است به عنوان معیار اندازه گیری توسعهٔ و رفاه ملی کشور‌ها است. راهبرد توسعهٔ انسانی در سال ۱۹۹۰ در برنامه توسعهٔ سازمان ملل مورد توجه قرار گرفت و از سوی محبوب الحق اقتصاددان پاکستانی و با حضور افرادی چون آمارتیاسن تکامل یافت. در این راهبرد، مهمترین عامل توسعهٔ هر جامعه، افراد آن جامعه در نظر گرفته شده‌اند، چرا که انسان، هم هدف و هم ابزار توسعه است. این شاخص در صدد اندازه گیری متوسط دستیابی هر کشور در سه بعد اساسی توسعهٔ انسانی است که شامل دانش که تابعی از نرخ یاسوادی بزرگسالان و میانگین سال‌های به مدرسه‌رفتن افراد است، زندگی طولانی توان با سلامتی تابع امید به زندگی و استاندارد شایسته زندگی که با درآمد سرانه واقعی سنجیده می‌شود، می‌باشد.

۱-۵ ارزیابی شاخص‌های توسعهٔ انسانی

در ایران و کشورهای منتخب در این مقاله، ضمن تشریح شاخص توسعهٔ انسانی و اجزاء آن شامل درآمد سرانه واقعی، امید به زندگی در بدو تولد و دسترسی به آموزش در سطوح مختلف اولیه و ثانویه، به بررسی و مقایسه این شاخص در جهان و ایران پرداخته می‌شود. وضعیت کشورهای منتخب به لحاظ این شاخص در نمودارها و جداول زیر آورده شده است.

جدول (۷) نشان دهندهٔ وضعیت کشور نرزو می‌باشد. با توجه به نتایج جدول مشاهده می‌شود که این کشور از سال ۱۹۸۰ تا ۲۰۱۲ به لحاظ شاخص توسعهٔ انسانی روند صعودی داشته است. و این روند موافق با روند صعودی شاخص حکمرانی خوب در این کشور است.

با توجه به جدول (۸) مشاهده می‌شود که در کشور کانادا علی‌رغم اینکه زیر شاخص مربوط به آموزش در این کشور از سال ۱۹۹۵ کاهشی بوده است، شاخص کل روند صعودی داشته است. اما در مقام مقایسه با کشور نرزو می‌توان گفت که در این کشور میزان این شاخص کمتر می‌باشد.

جدول (۹) وضعیت ایالات متحدهٔ امریکا را بر اساس شاخص توسعهٔ انسانی نشان

جدول ۱۱- شاخص توسعه‌ی انسانی کشور روسیه

HDI value	GNI per capita (2005 PPP\$)	Mean years of schooling	Expected years of schooling	Life expectancy at birth
0.730	12,604	9.2	12.7	68 1990
0.695	7,790	10	11.7	66 1995
0.713	8,395	11.3	12.1	65 2000
0.753	11,560	11.6	13.7	66.1 2005
0.782	13,664	11.7	14.3	68.5 2010
0.784	13,897	11.7	14.3	68.8 2011
0.788	14,461	11.7	14.3	69.1 2012

جدول ۱۲- شاخص توسعه‌ی انسانی کشور ایران

HDI value	GNI per capita (2005 PPP\$)	Mean years of schooling	Expected years of schooling	Life expectancy at birth
0.443	7,226	2.1	8.7	51.1 1980
0.46	7,210	2.8	8.7	50.1 1985
0.540	6,189	3.8	9.2	61.8 1990
0.618	6,674	5	11.2	68.2 1995
0.654	7,507	6	11.9	69.8 2000
0.685	9,060	7	11.5	71.3 2005
0.740	10,834	7.8	14.4	72.7 2010
0.742	10,936	7.8	14.4	73 2011
0.742	10,695	7.8	14.4	73.2 2012

شاخص‌های شش گانه (حق اظهار نظر و پاسخگویی، ثبات سیاسی، اثربخشی دولت، کیفیت قوانین و مقررات، حاکمیت قانون و کنترل فساد)، که بانک جهانی برای حکمرانی خوب مشخص کرده است، می‌تواند در توسعه انسانی موثر واقع شود. آمارهای موجود تایید می‌کند که بهبود شاخص‌های حکمرانی خوب اثرات مثبتی بر رشد و توسعه اقتصادی و به تبع توسعه انسانی در کشورهای بررسی شده دارد. توسعه اقتصادی به عنوان یک فرایندی که زندگی انسانها در آن متتحول می‌شود، درسایه حکمرانی خوب به وجود می‌آید؛ حکمرانی که در آن حق اظهار نظر، پاسخگویی، ثبات سیاسی، اثربخشی دولت، قوانین و مقررات مطلوب و کارآمد، حاکمیت قانون و مبارزه با فساد وجود داشته باشد. حکمرانی خوب می‌تواند متغیرهای اساسی یک کشور را تحت تأثیر قرار دهد. یکی از این متغیرهای نجوه‌ی ارتباط صنعت و دانشگاه است. حرکت به سمت اقتصاد دانش بنیان و ارکان اصلی توسعه‌ی اقتصادی بوده و مستلزم ارتباط سازنده‌ی صنعت و دانشگاه می‌باشد. با توجه به اینکه در این تحقیق شاخص توسعه‌ی انسانی به عنوان شاخصی برای توجیه ارتباط صنعت و دانشگاه در نظر گرفته شده است و همچنین وجود ارتباط مستقیم بین شاخص‌های حکمرانی خوب و توسعه انسانی، می‌توان بیان کرد که حکمرانی خوب می‌تواند تأثیر معنادار بر ارتباط بین صنعت و دانشگاه داشته باشد. بررسی مولقه‌های حکمرانی در ایران و همین طور مقایسه‌های این شاخص نشان میدهد که جامعه مدنی در ایران، در وضعیت خوبی به سرنمی برد، دولت نیز از دولت قوی مدرن توسعه خواه فاصله دارد و نتیجه ضعف این دو مؤلفه حکمرانی، عدم دستیابی به اهداف توسعه‌ی ای است. با توجه به مقایسه‌ی انجام شده میان کشورهای مبتنی بر اقتصاد دانش محور و ایران در ارتباط با رتبه‌ی کسب شده در زیر شاخص‌های حکمرانی خوب؛ می‌توان بیان کرد که کشور ایران برای تقویت این شاخص می‌بایست تقویت زیر شاخص‌های حق اظهار نظر و پاسخگویی، حاکمیت قانون و کیفیت قوانین و مقررات را در اولویت کار قرار دهد. کشور ایران به دلیل فرصتها و مزایای فراوانی که چه از نظر منابع سرمایه انسانی و چه منابع سرمایه طبیعی و موقعیت جغرافیایی که از آن بهره مند است، از پتانسیل فراوان برای دستیابی به توسعه‌ی همگانی و پایدار بروخوردار است. و آمارهای مربوط به توسعه اقتصادی و انسانی در این کشور نشان می‌دهد که کشور ایران نتوانسته است از پتانسیل های موجود استفاده بهینه کند. یکی از راهکارهای بهبود این مشکل برقراری ارتباط موثر و سازنده بین صنعت و دانشگاه می‌باشد.

حرکت به سمت اقتصاد دانش بنیان و گسترش شاخص توسعه‌ی انسانی می‌تواند معیار ارتباط سازنده‌ی صنعت و دانشگاه باشد. در این مطالعه نشان داده شد بین شاخص‌های حکمرانی خوب و شاخص توسعه‌ی انسانی در کشورهای بررسی شده رابطه‌ی مثبت برقرار است. بنابراین می‌توان بیان کرد که بهبود شاخص‌های حکمرانی خوب می‌تواند به ارتباط بین صنعت و دانشگاه کمک کند.

داده‌های کشور روسیه از سال ۱۹۹۰ موجود می‌باشد. طی سالهای ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۲ همانطور که در جدول (۱۱) مشاهده می‌شود، بروند این شاخص برای کشور سعودی می‌باشد.

در طی سالهای ۱۹۸۰ تا ۲۰۱۲ شاهد بهبود قابل ملاحظه‌ی شاخص توسعه‌ی انسانی در ایران هستیم. به خصوص شاخص امید به زندگی در بدو تولد در طی این سالها روند صعودی قابل ملاحظه‌ای داشته است. این موضوع نشان دهنده‌ی این واقعیت می‌باشد که پیشرفت قابل ملاحظه‌ای در بخش بهداشت در کشور وجود داشته است به طوری که امید به زندگی از ۵۱ سال در سال ۱۹۸۰ به ۷۳ سال در سال ۲۰۱۲ ارتقا پیدا کرده است. همچنین در شاخص مربوط به آموزش نیز شاهد پیشرفت قابل ملاحظه‌ای هستیم.

در ارتباط با زیر شاخص اقتصادی یا درآمد سرانه پیشرفت قابل ملاحظه‌ای مشاهده نمی‌شود و این شاخص در مقایسه با کشورهای دیگر از مقدار کمی برخوردار است. در بین کشورهایی که بررسی شده کشور نروژ در ارتباط با شاخص توسعه‌ی انسانی مطلوب ترین وضعیت را دارد می‌باشد.

با مقایسه‌ی دو شاخص بررسی شده، مشاهده می‌شود که بین شاخص حکمرانی خوب و شاخص توسعه‌ی انسانی رابطه‌ی معنادار و مستبد وجود داشته و افزایش شاخص حکمرانی باعث افزایش شاخص توسعه شده است. در کشورهایی که حکومت دربرابر شهروندان پاسخگو است و آزادی مطبوعات، ثبات سیاسی و قوانین با کیفیت وجود دارد و برای ریشه کن کردن فساد نیز راهکارهای مناسب اندیشیده شده، رشد و توسعه اقتصادی هم در آن کشورها بیشتر بوده است. در ارتباط با کشور ایران نتایج نشان میدهدند شاخصهای ثبات سیاسی، کارا بین دولت، حاکمیت قانون و کیفیت قوانین و مقررات اثربخشی مثبت بر اساس HDI دارند. اما اثر شاخص‌های حق اظهار نظر و پاسخگویی و کنترل فساد بر HDI نتایج معنادار نیست.

۶- نتیجه گیری

در این تحقیق، به بررسی تأثیر حکمرانی خوب بر رشد و توسعه اقتصادی برداخته شده و نشان داده شد که حکمرانی خوب از طریق.

معدن و صنایع معدنی در کرمانشاه

کرمانشاه به لحاظ تنوع منابع معدنی در بین استان‌های کشور از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است، به طوریکه این تنوع و غنای ثروت طبیعی مزیت‌های خوبی را در بخش صنایع معدنی در این استان شکل داده که فرصتی بی‌بدیل برای توسعه شتابان این سامان را فراهم آورده است. مواد معدنی از جمله سرمایه‌های طبیعی ملت ایران است و تازمانی که با اندیشه، خلاقیت و تلاش انسان‌ها در نوآوری و دستیابی به دانش و فناوری تلفیق نشود، نتیجه‌ای جز اکتفا به فروش مواد خام و واسطه‌ای، ضعف رقابت، رشد ناپایدار اقتصادی و ... نخواهد داشت.

رئیس خانه معدن کرمانشاه:

بهترین راه برای بهبود شرایط فعلی معدن فراهم کردن فضای مناسب جذب سرمایه گذاری خارجی با مشارکت سرمایه گذاران داخلی است.

سال ۱۳۹۲ نیز پس از برگزاری انتخابات هیات مدیره خانه معدن کرمانشاه نیز به عنوان شعبه‌ای در کرمانشاه فعالیت خود را آغاز کرد. مهم‌ترین اهداف خانه معدن و ظایف آن عبارتند از: ارتقا سطح علمی و فن‌آوری با تحقیق و توسعه مستمر جهت استخراج بهینه و فرآوری مواد معدنی، افزایش بهره‌وری نیروی انسانی و سرمایه در معدن و کارخانجات فرآوری مواد معدنی، بازاریابی و ایجاد زمینه‌های لازم جهت حضور در بازارهای جهانی، برگزاری گرد همایی‌های علمی و تخصصی و حمایت از معدنکاران و حقوق و منافع اعضا.

وضعیت کرمانشاه از نظر تنوع و میزان ذخایر مواد معدنی چگونه است؟ کرمانشاه با داشتن ۱۷ نوع ماده معدنی و ۲۵۰ فقره پرونده بهره‌برداری و همچنین ۱.۷ میلیارد تن ذخیره قطعی مواد معدنی، جز استان‌های متوسط کشور به لحاظ تنوع مواد معدنی است.

معدن قیر طبیعی، سنگ تزیینی، فلزات، منگنز، آهن، مس، سیلیس، خاک صنعتی، سنگ گچ، دولیمیت و ... از مهمترین معدن کرمانشاه هستند. لازم به ذکر است کرمانشاه دارای رتبه نخست استخراج قیر طبیعی در کشور است. ۷۵ درصد ذخایر قیر طبیعی کشور در کرمانشاه قرار دارد و ذخیره اسمی قیر طبیعی حدود یک و نیم میلیون تن برآورد شده است و این ظرفیت قابلیت افزایش تا چند برابر را دارد. تعداد واحدهای معدنی بهره‌برداری قیر طبیعی در کرمانشاه ۳۲ واحد می‌باشد.

آیا برنامه‌ایی برای استفاده بهینه از قیر طبیعی و فرآوری این ماده در دست هست؟ با توجه به برنامه‌های آتی، این مجموعه به دنبال تولید محصول نهایی از این ماده با ارزش هستیم چرا که در این صورت ارزش افزوده ای حدود ۵۰۰ درصد در تولید محصولات را خواهیم داشت.

حدوداً یک سال است که خانه معدن در استان کرمانشاه تشکیل شده و محمدعارف ابراهیمی در سمت رئیس خانه معدن فعالیت دارد. وی چند سال متوالی معدن دار نمونه در استان بوده و در حوزه معدن و صنایع معدنی فعالیت های گسترده‌ای در استان کرمانشاه داشته است. نشریه اتاق کرمانشاه با وی گفتگویی داشته که در ذیل می‌خوانیم.

به سابقه معدن کاری در ایران اشاره بفرمایید، ظاهرا ایران از کشورهای باسابقه در حوزه معدن می‌باشد درست است؟

سابقه معدن کاری در ایران به حدود شش هزار سال قبل از میلاد مسیح باز می‌گردد، ایرانیان جز اولین افرادی بودند که دست به کار اکتشافات فلزی زدند. بر این اساس کشور ایران دارای سابقه ای طولانی و پر افتخار در بخش معدن است.

به پتانسیل‌های معدنی کشور ایران اشاره بفرمایید؟ هم اکنون ایران از نظر ذخایر معدنی رتبه نخست خاورمیانه را دارا است و می‌توان گفت با جمعیتی حدود یک درصد جمعت جهان دارای هفت درصد ذخایر معدنی کشف شده در دنیا است. ۶۸ نوع ماده معدنی غیر نفتی و حدود ۵۷ میلیارد تن ذخایر بالقوه معدنی باعث شده است که کشور ایران در میان ۱۵ کشور برتر از لحاظ ذخایر معدنی جای گیرد. ارزش ذخایر معدنی در کشور بیش از ۷۷۰ میلیار دلار تخمین زده شده که بیش از ۳۰ درصد ارزش اسمی بورس متعلق به معدن است.

آیا می‌توان گفت خانه معدن در راستای استفاده بهینه از این ظرفیت ایجاد شده است؟ از تاریخچه تاسیس خانه معدن نیز می‌فرمایید؟ خانه معدن ایران به منظور مدیریت امور حرفه‌ای و تخصصی معدن و تجارت بین‌المللی مواد معدنی کشور در سال ۱۳۸۱ تأسیس شد و در

معدن

استفاده بهینه از ظرفیت های بخش معدن چه تأثیری در توسعه اقتصادی منطقه و کشور دارد؟

این کار باعث می شود علاوه بر افزایش تولید در استان زمینه اشتغال نیز فراهم شود. حل بحران بیکاری در مناطق محروم کشور یکی از مزیت های بخش معدن است و توسعه و به کار گیری معدن می تواند کمک موثری در حل مشکل بیکاری نموده و نیروی کار مناطق محروم را به کار گیرد. منابع معدنی و در کنار آن به کار گیری نیروی تحصیل کرده بیکار منطقه، باعث ایجاد اشتغال پایدار شده و عامل توسعه استان و یکی از محورهای اقتصاد مقاومتی است و تحقق این امر گامی به سوی استقلال اقتصاد کشور است. این بخش هم اکنون برای حدود دو هزار و ۷۰۰ نفر به طور مستقیم در معدن استان اشتغال ایجاد کرده است.

معدن علاوه بر فراهم سازی فرصت های شغلی برای شهروندان، باعث تشویق سرمایه گذاری در استان می شود و با توجه به اینکه بسیاری از معدن استان در مناطق دور افتاده و محروم قرار دارند، توسعه سرمایه گذاری بخش معدن می تواند نقش مهمی در تحقق توسعه متوازن و عادلانه داشته باشد. هر یک از مواد معدنی موجود در استان به منزله سرمایه ای عظیم است که می تواند با استخراج و بهره برداری بهینه و همچنین توسعه صنایع و صادرات محصول، ارزآوری قابل توجهی به همراه داشته باشد. توانایی بخش معدن در ایجاد اشتغال، رونق و آبادانی در مناطق محروم مزیت بسیار مهمی است که نمی توان به سادگی از کنار آن گذشت.

به مشکلات پیش روی بخش معدن اشاره کنید، چرا با وجود این همه ظرفیت به جایگاه واقعی خود در بخش معدن نرسیده ایم؟

استان کرمانشاه در مقام مقایسه با سایر استان های کشور به لحاظ ذخایر مواد معدنی یکی از غنی ترین استان ها می باشد، اما در حال حاضر تناسب شایسته ای بین حجم سرمایه گذاری و میزان ذخایر معدنی چه در سطح کشور و چه در سطح استان وجود ندارد و بخش معدن به دلیل سطح پایین فناوری با رشد منفی کیفیت تولید و بهره وری سرمایه مواجه است.

حدود ۴۰ درصد از معدن کل کشور به صورت سنتی مورد بهره برداری قرار گرفته اند، استخراج و اکتشاف غیر اصولی به دلیل کمبود فناوری و امکانات به ویژه در حوزه تامین و تدارک ماشین آلات سنگین معدنی و همچنین نبود دانش کافی، باعث پایین آمدن هرچه بیشتر سطح بهره وری شده است.

مستهلك شدن تجهیزات و ماشین آلات معدنی و نبود نیروی کار ماهر از مهمترین مشکلات پیش روی معدن کاران است.

قرمطالعات و تحقیقات میدانی و عملیاتی در حوزه های مختلف معدن و صنایع معدنی در استان یک مشکل اساسی است و بخش معدن در حال حاضر برای بروز رفت از رکود نیازمند حجم عظیمی از فعالیت های مطالعاتی و تحقیقاتی است. همچنین درخصوص ایجاد دانش فنی در بخش فرآوری مواد معدنی نیز باید گام های اساسی برداشته شود.

برخی معتقدند هم اکنون بخش معدن ما در رکود به سر می برد، آیا تایید می کنید و به نظر شما دلیل این شرایط چه چیزی است؟

تجهیزات و ماشین آلات عدم گشایش LC، کمبود جدی نقدینگی، آماده نبودن زیرساخت ها، فضای کسب و معدنی و نبود نیروی کار کار بازدارنده، عدم وجود شفافیت مناسبات میان دولت و بخش خصوصی و ثبات قوانین و مقررات در این بخش و در نتیجه نبود فضای مناسب برای سرمایه گذاری خارجی که نتیجه آن عدم تمايل سرمایه گذاران به به بخش فرآوری است، باعث رکود بسیار و حتی است.

مشکلات پیش روی معدن کاران است.

در حال حاضر تناسب شایسته ای

بین حجم سرمایه گذاری و میزان ذخایر معدنی چه در سطح کشور و چه در سطح استان وجود ندارد و بخش معدن به دلیل سطح پایین فناوری با رشد منفی کیفیت تولید و بهره وری سرمایه مواجه است.

معدن و صنایع معدنی در کرمانشاه

توسعه تاکید فراوانی بر صادرات غیر نفتی شده است و با توجه به تاکید مقام معظم رهبری بر اقتصاد مقاومتی و تقویت مزیت های داخلی می توان با تاکید بر منابع معدنی و ایجاد مزیت ها در این بخش تحریم های غرب را به فرصت تبدیل کرد، در اختیار داشتن ماده اولیه به عنوان یک عامل کلیدی در صنعت می تواند مزیت های بی شماری برای کشور به همراه داشته باشد.

در شرایط فعلی اقتصاد کشور، معدن دارای اهمیت مضاعفی است و در این راستا دولت می باشد نگاه موثری به این بخش داشته باشد و فضای کسب و کار مناسبی را برای سرمایه گذاری در این بخش فراهم کند، چرا که بخش معدن با توان بالایی که در جذب سرمایه های داخلی و خارجی دارد می تواند به اشتغال و افزایش تولید ناخالص داخلی کمک کند و کاهش وابستگی به درامدهای نفتی را در پی داشته باشد. بنا براین باید برای خروج از رکود در بخش معدن برنامه ریزی درست و منطقی در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی در بخش کلان وسطح استان صورت پذیرد.

با توجه به سخنان اخیر رئیس جمهور که گفتند اولین قدم برای خروج از رکود، رشد تولید در بخش صنایع است، از پتانسیل های معدنی در این بخش چگونه می توان استفاده کرد؟

اعتقاد دولت جدید بر این است که اولین قدم برای شکستن رکود، باید با رشد تولید در برخی از صنایع همراه باشد. وابستگی صنایع گوناگون به بخش معدن نشان می دهد برای رشد و توسعه پایدار بخش صنعت، باید در درجه نخست به بخش معدن توجه شود و با سرمایه گذاری کافی در این حوزه زیرساخت های لازم برای توسعه صنایع گوناگون فراهم گردد.

در نظر من بهترین راه برای بهبود شرایط فعلی فراهم ساختن فضای مناسب برای جذب سرمایه گذاری خارجی با مشارکت سرمایه گذاران داخلی است.

ایجاد تشکل های صادراتی، بهره گیری از روش های نوین در حوزه اکتشاف و فرآوری، ایجاد و تکمیل زنجیره تولید، عدم صدور پروندهای اکتشاف به افراد غیر متخصص و فاقد شرایط و جلوگیری از خام فروش با تاکید بر تولید محصول نهایی که یکی از مشکلات عمدۀ بخش معدن هم در سطح استان و هم در سطح کشور است از جمله راهکارهای استفاده بیشتر از پتانسیل های معدنی است.

از فرصتی که در اختیار ما گذاشته اید، متشکرم.

به آمار اعلام شده از سوی وزارت صنعت، معدن و تجارت از اسفند ماه سال گذشته این بخش از رشد منفی خارج شده و در حال خروج از رکود است.

یکی دیگر از مشکلاتی که همواره مطرح می شود خام فروشی مواد معدنی است، به نظر شما چرا مواد معدنی ما

وجود مواد اولیه مهمترین عامل برای ایجاد بسیاری از صنایع می باشد. بر این اساس در اختیار داشتن مواد اولیه به یک صنعت، مزیت های نسبی متعددی می بخشد.

در شرایط فعلی اقتصاد ایران و تحریم های گسترده ای اقتصادی یکی از مهمترین راه کارها برای گذر از این بحران تکیه بر منابع معدنی و پتانسیل های بالقوه در داخل کشور است در چنین شرایطی باید بکوشیم تا با تولید محصول فراوری شده از مزیت های موجود در این بخش استفاده حداکثری را ببریم. کاهش فروش محصول واسطه در حوزه صنایع معدنی نیز جز با تکمیل زنجیره تولید امکان پذیر نخواهد بود و کاهش دهد.

عرضه محصول نهایی به جای خام فروشی در حوزه معدن باید مورد تاکید بیشتری قرار گیرد، اگر رویکرد بدین گونه باشد که باعث کاهش فروش مواد اولیه و افزایش تولید محصول فراوری شده در ایران را موجب شود، ارزش افزوده این بخش می تواند در اقتصاد استان قابل توجه بوده و از سوی دیگر توسعه اشتغال در بخش های پایین دستی را به همراه داشته باشد. ولی از آنجاییکه مشکلات عدیده ای پیش روی معدن کاران قرار دارد تا کنون توانسته ایم در این زمینه پیشرفت معناداری داشته باشیم.

عدم دسترسی به بازار محصول نهایی و دشواری ارتباط با شرکت های برتر در امر فرآوری مواد خام در سطح جهان و همچنین تکنولوژی و دانش فنی در داخل کشور موجب می شود که تامین ماشین آلات فرآوری و خرید دانش فرآوری ماده خام با مشکل مواجه شود. بخش فرآوری در کنار اشتغالزایی می تواند ارزازی خوبی برای کشور داشته باشد و امیدواریم با حمایت دولت زمینه رشد و توسعه بخش معدن در کشور بیش از گذشته فراهم شود.

فکر می کنید راه کارهای استفاده بهتر از پتانسیل های معدنی چیست؟

با عنایت به اینکه در سند چشم انداز توسعه ای و برنامه چهارم و پنجم

معدن

رئیس سازمان صنعت، معدن و تجارت کرمانشاه، در گفتگوی اختصاصی با نشریه اتاق استان: رسیدن به جایگاه اصلی در حوزه معدن استان کرمانشاه، نیازمند پای کار آمدن بخش خصوصی، دانشگاه‌ها، مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری است

یک مقطع زمانی دچار افت علمی شدیم، مسلمان در سال‌های بعد از انقلاب شرایط بسیار بهتر شده و ما توانسته این بخشی از جایگاه گذشته را دوباره به دست آوریم، رسیدن به جایگاه اصلی نیازمند پای کار آمدن بخش خصوصی، دانشگاه‌ها، مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری است.

کرمانشاه از نظر پتانسیل‌های معدنی چگونه است؟ ما چه مواد معدنی قابل توجهی در استان داریم؟

بر اساس مطالعات زمین‌شناسی کرمانشاه به سه زون تقسیم می‌شود، زون اول سنترج به سیرجان (شمال شرقی) است که سنگر و کنگاور را شامل می‌شود و از نظر سنگ آهن، مس و فلزات غنی است. زون زاگرس زون بعدی است که محدوده میانی استان را شامل می‌شود و از نظر سنگ‌های تزئینی، مرمریت، سنگ‌های سیلیس و منگنز پتانسیل های زیادی دارد، در زون زاگرس چین خورده که جنوب و جنوب غربی استان از جمله گیلانغرب، سرپل ذهاب، قصرشیرین و اسلام آبادغرب است از نظر قیر طبیعی، سیلیس، گچ، دولومیت و انواع سنگ‌ها پتانسیل‌های خوبی. متأسفانه کرمانشاه را تنها به قیر طبیعی می‌شناسند اما ما پتانسیل‌های معدنی خوب دیگری هم داریم.

گفته می‌شود کرمانشاه از استان‌های غنی کشور و حتی دنیا در حوزه قیر طبیعی است، از نظر قیر طبیعی چه وضعیتی داریم؟

ما جز نقاط محدود ایران و حتی دنیا هستیم که قیر طبیعی داریم، حدود ۷۰ تا ۷۵ درصد قیر طبیعی کشور در محدوده کرمانشاه است اما هنوز هیچ اکتشاف دقیقی روی آن انجام نشده و آنچه هم اکنون برداشت می‌شود به صورت آزمون و خطاب توسط معدن کاران است.

بر اساس اطلاعات از قیر طبیعی ۱۲۰ تا ۱۶۰ مخصوص جانبی تولید می‌شود که متأسفانه فرآوری خوبی در استان ما روی قیر طبیعی صورت

جناب آقای رحیمی، از سابقه کاری خود در حوزه صنعت و معدن بفرمایید، از اینکه تا چه اندازه با بخش معدن آشنایی دارید؟

بیشتر تخصص و تجربه من در بخش صنعت است، در حوزه مهندسی صنایع تحصیل کردم و از سال ۶۶ در حوزه برنامه ریزی فعالیت داشتم و در حوزه صنعت، اقتصاد، پژوهش و فناوری کار کردم اما با بخش معدن نیز به لحاظ ارتباط کاری بیگانه نیستم و اطلاعاتی در این بخش بیشتر جنبه اداری دارد. تلاش کردم در این سال‌ها از سمینارها و مباحثی که مربوط به حوزه معدن بوده استفاده کنم.

از پتانسیل‌های معدنی کشور نام ببرید، وضعیت ایران از نظر معدن چگونه است؟

معدن برای خود دنیایی از بحث‌های علمی و فنی دارد، اگر بخواهیم نفت را یک ماده معدنی بدانیم کشور ما جز اولین های دنیا است، اما معدن عمده‌تا به مواد غیرنفتی اطلاق می‌شود که در ایران پتانسیل‌های عظیمی در این بخش وجود دارد و می‌توان با اکتشاف، استخراج، بهره‌برداری و فرآوری این مواد معدنی ارزش افزوده و اشتغال فراوانی ایجاد کرد.

آیا توانسته ایم از پتانسیل‌های معدنی موجود خوب استفاده کنیم؟

متاسفانه ما در کشور و خصوصاً کرمانشاه کمتر روی معدن کار کرده ایم، هم در زمینه رشته‌های معدنی و هم صنایع مربوط به فرآوری معدن خوب کار نشده است، البته وضعیت نسبت به سال‌های گذشته بسیار بهتر شده، معدن یک ظرفیت طبیعی و خدادادی است که امروز استفاده بهینه از آن مورد تأکید مقام معظم رهبری و مستولین کشور هم هست و جلوگیری از خام فروشی مواد معدنی جز سیاست‌های کلی کشور می‌باشد که گامی موثر در جهت تحقق اقتصاد مقاومتی است.

چرا از ظرفیت بخش معدن خوب استفاده نشده، کمبودها مربوط به نبود تکنولوژی و دانش است یا موضوع دیگری؟
بخشی از این کمبودها مربوط به حوزه تکنولوژی است که ما به دلیل تحریم‌های ظالمانه در طول سال‌های اخیر نتوانستیم به بخشی از تکنولوژی مورد نیاز برای فرآوری مواد معدنی برسیم و هرآنچه هم که امروز داریم مدیون کار و تلاش جوانان داخل کشور هستیم. ما که نمی‌توانیم دانش جدیدی از نو برای معدن خلق کنیم بلکه باید میانی علمی که در دانشگاه‌های ما تدریس می‌شود را تبدیل به کالا، محصول و خدمات کنیم. ما دانش فنی فرآوری مواد معدنی را داریم و پیشینیان ما از هزاران سال قبل آهن و مفرغ تولید می‌کردند اما باید دید چه شد که ما در

معدن و صنایع معدنی در کرمانشاه

زمین شناسی و پژوهشگاه نفت نیز برای سایر بخش‌های استان وارد مذاکره شدیم تا اکتشافاتی در استان صورت گیرد، این اکتشاف هم ریسک سرمایه گذاران حوزه معدن را کم می‌کند و همه به توسعه کار آفرینی کمک می‌کند. البته هنوز وارد قرارداد کلی نشده‌ایم، این کار، کار بزرگ و پرهزینه‌ای است اما مدیریت استان هم قول کمک داده است.

البته بسیاری از استان‌های دیگرکشور آن را سال‌ها پیش انجام داده اند و ما تازه‌ی می‌خواهیم شروع کنیم، این کار اطلاعات شفاف و لازم را در اختیار سرمایه گذاران قرار می‌دهد و می‌توانیم پنهانه‌های معدنی استان را از طریق مزایده به سرمایه گذاران بسپاریم.

استخراج مواد معدنی ما چطور است؟ تا چه اندازه بر اساس روش‌های نوین روز پیش می‌رویم؟

همان میزان که در اکتشاف و فراوری مشکل داریم در بحث استخراج نیز متاسفانه عدم آشنایی معدن کاران ما با روش‌های نوین و عدم آموزش آنها تضییع منابع را در پی دارد، عدم بهره‌برداری و استخراج بهینه باعث می‌شود بخش زیادی از هزینه سرمایه گذاران حوزه معدن از بین بود و معادن دچار مشکل شوند. راهکار این است که بخش خصوصی، مهندسین نظام مهندسی معادن و ... برای مشاوره و راهنمایی و برگزاری دوره‌های آموزشی پایی کار بیایند و ما هم حمایت می‌کنیم.

چون شما مدت زیادی در مجموعه پارک علم و فناوری استان فعالیت داشتید فکر می‌کنید از ظرفیت شرکت‌های دانش بنیان چگونه می‌توان در بخش معدن استفاده کرد؟

ما در همه همایش‌ها و سمینارها به مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری اعلام همکاری کردیم اما بازخورد جدی نداشتم البته برخی شرکت‌ها اعلام آمادگی کردند و طرح‌هایی داشتند اما توفیقاتی حاصل نشده است.

در پایان نکته جامانده‌ای در خصوص معدن دارید؟

یکی از مهمترین مباحث در حوزه معدن حفظ نکات ایمنی برای حفظ جان نیروی کار است که بارها در خصوص آن تذکر دادیم، موضوع دیگر این است که باید به بهای استفاده از منابع منظر عمومی را هم خراب کنیم، نمی‌توان گفت به معادن دست نزدیم چون نیازمند کار و توسعه هستیم اما باید در عین استفاده از منابع به محیط طبیعی و منظر عمومی هم آسیب نزدیم و جنگل‌ها و محیط زیست را به هوای استفاده از منابع معدنی خراب نکنیم.

از وقتی که در اختیار نشریه اتاق کرمانشاه گذاشته اید سپاسگزاریم.

من هم مشکرم.

نمی‌گیرد و تنها در حد خورد کردن است، از قیر طبیعی می‌توان برای بودر چاپگر، انواع دوده صنعتی، گل حفاری، جوهر، رنگ صنعتی و... استفاده کرد که این مواد ارزش افزوده حدود ۲۰ برابری نسبت به قیر طبیعی خام دارند، سالانه حدود ۹۰ هزار تن قیر طبیعی در کرمانشاه استخراج می‌شود که تقریباً به صورت خام از استان خارج می‌شود، در کرمانشاه ۳۰ پروانه بهره‌برداری و ۶۰ پروانه اکتشاف قیر طبیعی داریم.

به سایر پتانسیل‌های معدنی کرمانشاه هم اشاره بفرمایید، به جز قیر طبیعی در چه بخش‌های ظرفیت داریم؟

دومین ماده معدنی مهم کرمانشاه سنگ تزئینی و مرمریت است و برداشتی که در این سال‌ها از آن شده ۹۰ درصد به صورت خام فروخته شده است، دریغ از یک فرأوری و سنگ بری در استان کرمانشاه که اگر نیاز به مرمریت تزئینی داشته باشیم باید از استان‌های هم جوار وارد کنیم. البته تکنولوژی چندان سختی هم ندارد. تلاش ما این است در این بخش هم به فرأوری مناسب، ایجاد ارزش افزوده و در نهایت اشتغال پایدار برسیم. سیلیس، منگنز، دولومیت و ... نیز از دیگر پتانسیل‌های کرمانشاه است که احداث کارخانه فرومگنز در شهرک صنعتی در دست اقدام است، برای فروش سیلیس هم جواز تاسیس گرفته شده و فراخوان خوبی داده شده تا افرادی که دانش فنی دارند پایی کار بیایند و برای آنها تسهیلاتی هم از محل صندوق توسعه ملی و مصوبات سفر مقام معظم رهبری در نظر گرفته شده است.

در حال حاضر در کرمانشاه چه تعداد پروانه بهره‌برداری حوزه معدن داریم و چند نفر در این بخش مشغول کار هستند؟

تعداد پروانه‌های بهره‌برداری استان ۲۵۰ مورد است که به دلیل برخی مشکلات تعدادی از آنها غیرفعال هستند، بر اساس پروانه‌های بهره‌برداری ۲۷۰۰ نفر در واحدهای معدنی استان کار می‌کنند که چون تعدادی از واحدها غیرفعال هستند این رقم کمتر هم شده اما به نسبت جمعیت دو میلیون نفری کرمانشاه، اینهمه مواد معدنی و تعداد زیاد فارغ التحصیل عدد زیادی نیست.

با وجود اینهمه ظرفیت معدنی چرا استفاده خوبی از معدن استان نشده است؟

اصلی‌ترین مشکل ما در حوزه معدن اکتشاف است، اکتشاف پایه استخراج و بهره‌برداری و فرأوری است و متاسفانه در حوزه معدن اکتشافات خوبی صورت نگرفته است، اکتشاف در استان‌ها جزیی و بسیار کم صورت گرفته و در حد یک درصد هم از نظر معادن روی سرزینه‌های استان کار نشده است.

یکی از اولین اقداماتی که از ماه‌های اول فعالیت خود در سازمان صنعت، معدن و تجارت پیگیر آن بودم اکتشاف معدن بود و با سازمان‌های توسعه‌ای هم برای بخش‌های شمال و شمال شرقی استان و با سازمان

معدن

رئیس سازمان نظام مهندسی کرمانشاه و نایب رئیس خانه معدن کرمانشاه در گفتگوی اختصاصی با نشریه اتاق استان:

نظام مهندسی معدن کرمانشاه به ۷۰ تا ۸۰ درصد اهداف خود رسیده است

برای کمک به اقتصاد کشور توجه شد. اکتشاف مهمترین بخش معدن است و سایر بخش‌ها از جمله استخراج، فرآوری و ... نیز زنجیروار به اکتشاف متصل هستند، متاسفانه در سال‌های گذشته در حوزه اکتشاف در کرمانشاه کارهای دقیقی انجام نشده است و اکتشاف باید بر اساس روش‌های نوین ژئوفیزیک باشد. ما از نظر دانش معدنی و علم چیزی کم نداریم و حتی استان‌های دیگر نیز از ما کمک می‌خواهند اما باید به تکنولوژی‌های روز نیز برای اکتشاف اصولی دست پیدا کنیم.

اکتشاف غیر اصولی چه پیامدهایی دارد؟

چون اکتشاف مهمترین اساس فعالیت‌های معدنی است تا زمانیکه اکتشاف دقیق نداشته باشیم و از میان و محل دقیق معدن اطلاع نداشته باشیم نمی‌توانیم به استخراج و فرآوری خوب هم دست پیدا کنیم.

آیا شما هم مانند همه فعالان بخش معدن از خام فروشی مواد معدنی انتقاد دارید؟

بله، متاسفانه بخش زیادی از مواد معدنی ما به صورت خام و با ارزش افزوده پایین فروخته می‌شود بدون آنکه ارزش واقعی آن به دست ما برسد و یا بتوانیم از طریق آن شغل ایجاد کنیم، باید از خام فروشی مواد معدنی جلوگیری شود و بتواتریم دانش و تکنولوژی فرآوری مواد معدنی را به دست بیاوریم تا دیگر مواد معدنی خود را به صورت خام و با ارزش افزوده پایین به فروش نرسانیم.

وضعیت کرمانشاه از نظر پتانسیل‌های معدنی چگونه است؟

کرمانشاه از نظر ذخایر سنگ تزیینی در کشور رتبه قابل قبولی دارد و همه ما می‌دانیم قیر طبیعی کرمانشاه در کشور و حتی دنیا معروف است، ما از نظر قیر طبیعی در جایگاه اول کشور قرار داریم و بخش قابل توجهی از معدن قیر طبیعی کشور در کرمانشاه قرار دارد، قیر طبیعی کرمانشاه علاوه بر کمیت از نظر کیفیت هم قابل دفاع است و در دنیا حرف برای گرفتن دارد. علاوه بر قیر طبیعی کرمانشاه معدن غنی در بخش مصالح ساختمانی، گچ، سیمان، فلزات استراتژیک مانند منگنز، آهن و سایر کانی‌ها هم پتانسیل‌های زیادی داریم.

فکر می‌کنید مهندسین مشکلات پیش روی معدن در کرمانشاه استفاده شده است؟

همانطور که گفته شده پتانسیل‌های معدنی فراوانی در کرمانشاه وجود دارد اما چون در بخش‌هایی مانند اکتشاف، استخراج و فرآوری خوب عمل نشده، استفاده کافی را از معدن استان نداشته ایم که امیدواریم این روند بهتر شود و شاهد استفاده بهینه از معدن استان، ایجاد صنایع معدنی و شغل در این بخش باشیم.

آقای عزیزی، ضمن تشرک از وقتی که برای نشریه گذاشته اید، بفرمایید سازمان نظام مهندسی معدن در کرمانشاه از چه زمانی آغاز به کار کرد و اصلاح‌هدف از تشکیل این سازمان چه بود؟

نظام مهندسی معدن از سال ۸۲ در کشور آغاز به کار کرد و تقریباً از همان سال نیز در کرمانشاه فعالیت خود را شروع کرد. مهمترین هدف این سازمان تلفیق فعالیت‌های معدنی از جمله اکتشاف، استخراج، بهره‌برداری و فرآوری و کانه‌آرایی مواد معدنی با امور فنی و مهندسی بود که بتوان از این طریق به خدمات فنی و مهندسی در حوزه معدن و صنایع معدنی نیز نظم داد.

در این مدتی که از آغاز تاسیس این سازمان می‌گذرد چه اقداماتی در نظام مهندسی معدن کرمانشاه انجام شده و آیا این سازمان به اهدافی که از روز اول برای آن ترسیم شده بود رسیده است؟

مسلمانه‌ها سازمانی از زمان تاسیس زمانی را برای تکشیل ساختا و سازماندهی نیاز دارد که این زمان در سازمان نظام مهندسی معدن کرمانشاه حدود دو سال طول کشید، بعد از آن ما به اهدافی که ذکر شد ورود کردیم و در بخش‌هایی از جمله ارائه خدمات فنی و مهندسی در حوزه معدن، طراحی معدن و واحدهای معدنی، بازرگانی معدن و سایر بخش‌ها پایی کار آمدیم و حتی در جذب سرمایه گذار هم ورود کردیم، در کل می‌توان گفت نظام مهندسی معدن کرمانشاه به ۷۰ تا ۸۰ درصد اهداف خود در این مدت رسیده است. ما در راستای سیاست‌های نظام مهندسی کشور نیروهای متخصص را به کار گرفته ایم و طی یکی دو سال اخیر در بخش‌های مهمی از جمله نظارت و بازرگانی و جذب سرمایه گذار نیز مشارکت داشته‌ایم.

هم اکنون نظام مهندسی معدن در کرمانشاه چند عضو دارد و این افراد در چه زمینه‌های فعالیت دارند؟

در حال حاضر ۶۰۰ نفر عضو نظام مهندسی معدن در کرمانشاه هستند که اکثر آنها در رشته‌های معدن و زیرمجموعه‌هایی از از جمله اکتشاف معدن، استخراج، نقشه‌برداری، متالوژی استخراجی و ... فعالیت دارند. البته افرادی نیز در رشته‌های صنایع معدنی، شیمی، مکانیک، برق، ژئوفیزیک و ... نیز با نظام مهندسی معدن کار می‌کنند.

فکر می‌کنید مهندسین مشکلات پیش روی معدن در کرمانشاه چه چیزی است؟

علی‌رغم اینکه در کرمانشاه پتانسیل‌های خوبی وجود دارد مابه دلیل جنگ و سال‌های پس از آن چیزی در حدود یک دهه هیچ برنامه کلانی از سوی دولت برای حوزه معدن نداشتیم و خیلی کم به معدن ما توجه شد. موضوع دیگری که بخش معدن ما را مورد بی‌توجهی قرار داد این بود که بخش صنعت و معدن ادغام شدند و معدن زیر سایه صنایع بزرگ قرار گرفت. البته در چند سال اخیر به دلیل فشار ناشی از تحریم‌ها بیشتر به بخش معدن

فرهنگ و آموزش در فضای مجازی

با نگاهی تخصصی به کرمانشاه به عنوان
اولین استان مجازی در کشور

- سید غلام رضا حسینی
- عضو هیئت علمی جهاد دانشگاهی کرمانشاه
- فارغ التحصیل رشته فناوری اطلاعات از دانشگاه UTM لهستان
- قسمت اول

یک از مؤلفه های این زندگی واقعیت ندارند

ولی بطور چشم گیری در زندگی فرد اثراً گذارند. در فضای اکنون مادر فضای مجازی و شبکه های گسترشده اجتماعی حاصل از نسل جدید اینترنت شاهد پدیده نوینی به نام «زندگی دوم» هستیم که زندگی مجازی (Virtual Life)، سبک زندگی خاصی شکل می گیرد. با توجه به امکانات گسترشده و جذابیت های بیشمار به سرعت به فضای محبوب نسل جوان تبدیل شده است «فیلیپ روزدال» بنیانگذار زندگی دوم می گوید: «زندگی دوم» یک بازی رایانه ای نیست بلکه چایی است که مردم آنگونه که می پسندند زندگی می کنند، سرگرمی دارند، و حتی به نحوی که دوست دارند درآمد کسب می کنند. در واقع زندگی دوم بهترین محل برای کسانی است که از محیط اطرافشان خسته شده اند یا در شرایط بد آب و هوایی، کاری و ... زندگی می کنند. زندگی دوم دنیا ای باشد که مطابق با میل افراد طراحی می شود. در ابتدا باور است که چگونه می توان با دنیای مجازی بدنیگونه ارتباط برقرار کرد، ولی طبق آمار بدست آمده افراد با یک بار وارد شدن به این دنیا چنان مجدوب آن می شوند که به آن عادت خواهند کرد و اهمیت آن به گونه ای می شود که نمی تواند آن را براحتی کنار بگذارد. اکنون در فضای مجازی، فضای نو و جدیدی برای شکل دهی به یک نوع زندگی که «زندگی دوم» (Second Life) نامیده می شود، در اختیار بشر قرار گرفته است که در آن فرد می تواند با چهره ای مطلوب و دلخواه خود در آن حضور پیدا کرده و با دیگران به تعامل پردازد و در فضای میتنه بر رؤیاهای خویش زندگی کند که اگرچه هیچ

در هزاره ای سوم، فن آوری اطلاعات به عنوان عمده ترین محور تحول و توسعه در جهان منظور شده و دستاوردهای ناشی از آن چنان با زندگی مردم عجین گردیده است که بی توجهی به آن، اختلالی عظیم در جامعه و رفاه و آسایش مردم به وجود می آورد و نقش کلیدی فن آوری های نوین اطلاعات و ارتباطات را در عرصه های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی نمی توان

"شهری" که فضای شهر مجازی را به فضای شهر واقعی نزدیک می کند، تحقق پیدا می کند به عبارتی شهر مجازی یک ایدئالیسم مبتنی بر اندیشه خیالی و یوتوبیائی نیست، بلکه یک شهر واقعی است که با ظرفیت های جهان مجازی ساخته می شود. اولین شهر مجازی در آمستردام هلند در سال ۱۹۹۴ شکل گرفت و به سرعت بسیاری از شهرهای اروپائی، آمریکائی و بعضی از شهرهای آسیائی مثل توکیو و سنگاپور وارد این فضای شهری شدند طی دهه ۱۹۹۰ کشورهای زیادی بر اساس شرایط جدید جهانی و شکل گیری جامعه اطلاعاتی، تلاش کردند تحلیل و جمع بندی های متمایل به سیاستگذاری و برنامه ریزی را در خصوص فرایندهای اطلاعاتی طراحی کنند.

الزامات و ضرورت های ورود به فضای مجازی در ایران
در سالیان اخیر و همزمان با پیشرفت های فراینده تکنولوژی های اطلاعاتی و ارتباطاتی، بسیاری از تعاملات در دنیا واقعی به جهانی مجازی انتقال یافته است. اصلی ترین ویژگی این تکنولوژی ها یعنی به اصطلاح "فسرده‌گی زمان و مکان" بسیاری از محدودیت های جغرافیایی و زمانی در دنیا فیزیکی را از میان برداشته و فرصت های بدیعی را در اختیار حکومت ها، صاحبان شرکت های فراملیتی و افراد قرار داده است تا تعاملات خود را با شتاب بیشتر و زمان کمتر، فراتر از مزدهای جغرافیایی و محدودیت های زمانی انجام دهند. عبارتی مانند شهر الکترونیک، دولت الکترونیک، شهروندی الکترونیکی و مفاهیم مشابه آن ناشی از پررنگ شدن روز افزون نقش تکنولوژی های ارتباطی در زندگی روزمره است. یکی از کنش هایی که تکنولوژی های نوین ارتباطی باعث رواج آن شده است، تجارت الکترونیک است. بحث فضای مجازی در ایران با اینترنت شروع شد و در حال حاضر نزدیک به ۴۰ میلیون کاربر اینترنت ایرانی هستند که با توجه به سرعت تحولات در این فضا مقام معظم رهبری در ۱۷ اسفند ماه ۱۳۹۰ دستور تاسیس شورای عالی فضای مجازی را دادند تا این شورا در کنار شورای عالی امنیت ملی و شورای عالی فرهنگی به عنوان سومین شورای عالی کشور مدیریت تحولات در این فضا را بر عهده گیرد.

همچنین مرکز ملی فضای مجازی در این شورا راه اندازی شد تا یک مواجهه فعال با فضای مجازی داشته و از فرهنگ ایرانی اسلامی براساس سه اصل استقلال، آزادی و جمهوری اسلامی در این فضا صیانت کند به گزارش Internet World Stats، تعداد کاربران اینترنت جهان تا تاریخ ۳۰ زوئن ۲۰۱۲ به دو میلیارد و ۴۰۵ میلیون و ۵۱۸ هزار و ۳۷۶ نفر رسیده است. بر اساس آمار جدیدی که توسط این وب سایت منتشر شده، تعداد کل کاربران اینترنت در جهان از دو میلیارد و ۲۶۷ میلیون و ۲۲۳ هزار و ۷۴۲ کاربر در سال ۲۰۱۱ در حدود ۱۳۸ میلیون و ۲۸۴ هزار و ۶۳۴ نفر افزایش پیدا کرده است.

در این میان قاره آسیا مانند همیشه بیشترین تعداد کاربران در جهان را به خود اختصاص داده و پس از آن به ترتیب قاره اروپا، آمریکای شمالی، آمریکای جنوبی، آفریقا، خاورمیانه و اقیانوسیه در رده های بعدی قرار گرفته اند. (جدول ۱ - صفحه بعد)

بر اساس آمار جدول یک، هر یک از این مناطق درصدی از کل تعداد کاربران اینترنت در جهان را به خود اختصاص می دهند: آسیا ۴۴.۸ درصد، اروپا ۲۱.۵ درصد، آمریکای شمالی، ۱۱.۴ درصد، آمریکای لاتین ۱۰.۴ درصد، آفریقا هفت درصد، خاورمیانه ۳.۷ درصد و اقیانوسیه یک درصد. برترین کشور در هر منطقه بر اساس تعداد کاربران اینترنت کشورهای

نادیده گرفت. امروزه شهر هوشمند و شهر الکترونیک به عنوان راهکار بی بدیل حل معضلات شهری مورد توجه شهرسازان و مدیران شهری واقع شده است. نتایج حاکی از آن است که شهر هوشمند، شهر الکترونیک و شهرداری الکترونیک در بسیاری از شهرهای معروف و مطرح دنیا متناسب با فناوری اطلاعات و ارتباطات روند متعارفی را طی نموده است این وضعیت در ایران به سبب تأثیر عوامل مختلف به ویژه در ابعاد همکاری بین سازمانی و در ابعاد مرتبط با شهروند الکترونیک سیر مطلوبی طی نموده است، ضمن آن سیستم یکپارچه یا جامع که بتواند پاسخگوی نیازها در شرایط عادی و بحرانی باشد با وجود زیرساخت های موجود، هنوز عملیاتی نشده است.

شهر مجازی ضرورت ایجاد برای کلان شهرها
ازدحام و تراکم جمعیت های بزرگ و تفاوت جمعیت شب و روز در شهرهایی مثل تهران، نیویورک، لندن و توکیو همراه با آلودگی گسترده نور، صدا، هوا و فضای مسئله ترافیک و زمان، منشاء یافتن چاره ای برای کاهش آلام ناشی از زندگی در اینگونه شهرها شده است. مهمترین مسئله در این شهر ها حرکت جمعیت است. حرکت جمعیت اعم از حرکت با وسیله نقلیه و یا ازدحام جمعیت در مراکز فروش و خدمات اداری و رفاهی شهر، علت اصلی بسیاری از "مسائل شهری" اعم از مسائل انسانی شهری و یا حوادث و سوانح شهری در شهرهای بزرگ می باشد. با ظهور صنعت همزمان ارتباطات، کامپیوتر و بدبال آن ارتباطات شبکه ای از طریق آرپانت و سپس شکل فراگیر این ارتباط در قالب اینترنت فضای جدیدی برای شهر بوجود آمد که از آن تعبیر به "شهر مجازی" می شود. ظهور شهر مجازی در درجه اول موجب کاهش "حرکت جمعیت" در شهر واقعی و در درجه بعدی "فضاهای همزمان" را بدون فرسایش و اصطکاک با یک هندسه موازی امکان پذیر می سازد. در واقع دو فضای شدن شهر در فضای واقعی و فضای مجازی، نوعی "مدیریت کنترل حرکت جمعیت شهری" محسوب می شود که تلاش می کند با عقلانی کردن روند حرکت جمعیت شهر آرامتر، کم هزینه تر و برخوردار از امنیت شهری و امنیت روانی شهرهای این را فراهم کند. در فضای جدید معنای مکان بازسازی می شود و نگاه به شهر بعنوان "فضای مکانها" تبدیل به "فضای جریانها" می شود که از یک سو حرکت جمعیت و از سوی دیگر حرکت اطلاعات را اجتماعی می کند. این تغییر در واقع زمینه نگاه یکپارچه به شهر دو فضایی شده را فراهم می کند.

این فضای جدید از یک طرف محصول توسعه سخت افزار و نرم افزارهایی بود که خلق "واقعیت مجازی" را امکان پذیر می ساخت و از طرف دیگر متاثر از تمایل به رهیدن از "فرسایشهای انرژی" در جهان واقعی و اندیشه زندگی در "جهان دیگر" بود. پرهیز از فرسایش انرژی انسان، سوخت و فرسایش محیط زیست و دسترسی های آسانتر و فشرده تر به امکانات اداری و شهری، شرایط ظهور "شهر مجازی" را فراهم ساخت و نظام جدید "شهرسازی واقعی-مجازی" را محقق نمود. شهرسازی واقعی-مجازی (Real City Planning) به ظرفیت های واقعی شهر در کنار ظرفیت های مجازی شهر توجه می کند و شهر را با توجه به این دو فضایی سازد. شهر های اینده ناگزیر از اساس با نگاه به این فضا ساخته خواهد شد و شهرهای موجود نیازمند بازسازی جدید و اضافه کردن "فضای شهر مجازی" به شهرهای واقعی است. در این روند با توسعه نرم افزارهای کامپیوتری، ساخت جدیدی از "رالیسم

نیجریه در آفریقا، چین در آسیا، روسیه در اروپا، ایران در خاورمیانه، ایالات متحده در آمریکای شمالی، بزرگیل در آمریکای لاتین و استرالیا در آقیانوسیه هستند.

جدول ۱ - رتبه مناطق مختلف دنیا از نظر تعداد کاربر اینترنت

	منطقه	آخرین جمعیت حدودی	کاربران اینترنت در سال ۲۰۱۲	کاربران اینترنت در سال ۲۰۰۰
آسیا	3,922,066,987	114,304,000	1,076,681,059	
اروپا	820,918,446	105,096,093	518,512,109	
آمریکای شمالی	348,280,154	108,096,800	273,785,413	
آمریکای جنوبی	593,688,638	18,068,919	254,915,754	
آفریقا	1,073,380,925	4,514,400	167,335,676	
خاورمیانه	223,608,203	3,284,800	90,000,455	
آقیانوسیه	35,903,569	7,620,480	24,287,919	
کل جهان	7,017,846,922	360,985,492	2,405,518,376	

می باشدند، را می سازند. زمانیکه این ابزارها، که به منظور هدایت فضایی خاص به دقت در کنار هم قرار می گیرند، با فضایی دیگری مواجه می شوند، دچار نقص شده یا کلاً از کار می افتد. در بافت اینترنت، انسانها صرفاً با ابزارهای دیجیتالی تعامل ندارد بلکه، این ابزارها انسانها را وارد فضایی مجازی با طیفی از امکانات ارتباطی و فرهنگی وارد می کند که در توانایی آنها جهت تعامل با فناوری های مختلف، فرهنگ فضاهای مجازی و افادیکه با آنها مواجه می شوند، مؤثر است. کنش های فرهنگی گروهی و فردی آنها ممکن است با فرهنگ های مجازی فضای

مجازی همخوان باشد و یا حتی نباشد برخی محققان تابدانجا پیش رفته اند که می گویند جواب اجتماعی - فرهنگی تعامل کامپیوتر محور انسانها در انتقال معنا و ایجاد ساختاری کارآمد و مؤثر بسی مهمنتر از ملاحظات فنی ارتباط است. سپس باید از سواد اطلاعاتی یا سواد دیجیتالی و فرهنگ مجازی سخن به میان آورد. واقیت این است که در جامعه کنونی ما در مرور این موضوع با مضلات اساسی مواجه هستیم. سوال اینجاست که تاکنون در ایران تا چه میزان زیرساخت های اطلاعاتی مناسب و کارآمد بوجود آمده است و تا چه میزان عامه مردم به اینترنت دسترسی دارند و سپس در مرحله بعدی، چه درصدی از مردم دارای مهارت و سواد لازم برای تابرانی در دنیای مجازی و انجام تراکنش ها و مبادرات خود از این طریق هستند. اینها دو مساله اساسی است که در زمینه های دیگر مانند حکومت الکترونیک یعنی استفاده دولت ها از تکنولوژی اطلاعات برای مبادله و ارسال اطلاعات به شهروندان نیز بروز و ظهور پیدا می کند. همچنین در کنار آنها مسائلی مانند وجود زیرساخت های فیزیکی مناسب در دنیای واقعی نیز اهمیت پیدا می کند. مثلاً آیا پست می تواند مرسوله های خریداری شده در دنیای مجازی را به سرعت در اختیار خریداران قرار دهد؟ آیا مسائل امنیتی در وب سایت ها رعایت شده است و این اعتماد در خریدار نسبت به فروشنده مجازی وجود دارد که بتواند با طیب خاطر اقدام به خرید کالا کند؟ آیا فضاهای ارتباطی و اجتماعی اینترنت فرهنگ دارند؟ ویژگی های آنها چیست؟ آیا نظام های ارزشی فرهنگی ملی یا قومی بر فضای مجازی حاکم اند؟ آیا خرده فرهنگها در محیط فرهنگی فضای مجازی قابل شناسایی اند؟

تحقیقات نشان می دهند که امروزه فرهنگ سایبر یک فرهنگ واحد نیست و فرهنگ های گوناگون از آن به نحوی برای بازنمایی خود استفاده می کنند و امکانی را برای تکثیر فرهنگی به وجود آورده است. جامعه ای مانیز پیدا در این بین جای خود را پیدا کند در واقع این فضای مجازی نیست که مانند رسانه های سنتی به مخاطب شکل می دهد بلکه مخاطبان هستند که به دنیای مجازی شکل می دهند.

هنچارهای سنتی، قوانین و... که جلوی بروز فرهنگ هارا گرفته اند در فضای مجازی رنگ می بازند این فضای تعاملی به غیر از امکاناتی که در اختیار ما قرار می دهد آسیب هایی جذی را هم برای ما به همراه دارد. لزوم توجه به بحث هایی مانند زبان فارسی در فرهنگ مجازی، هویت ایرانی اسلامی در فضای مجازی و کنترل آسیب های ناشی از هرج و مرچ آنلاین، ضروری به نظر می رسد فرهنگ مجازی از جنبه های نرم افزاری و سخت افزاری، مورد بررسی قرار گیرد جنبه ای نرم افزاری بعد معنوی فرهنگ مجازی را در بر میگیرد و جنبه ای سخت افزاری بعد مادی فرهنگ مجازی را پوشش میدهد ادامه دارد

فرهنگ مجازی

به اعتقاد لویرا و ویگوتسکی انسانها به منظور ارتباط با خود و محیط از ساختارهای روانشناختی مختلفی استفاده می کنند. ساختارها در قالب نشانه هایی دسته بندی می شوند که شامل مکانیزم های ارتباطی زبانی و غیر زبانی اند؛ ساختارها در قالب ابزارهایی دسته بندی می شوند که در بردارنده طیف وسیعی از الگوهای روش های رفتاری دیگری هستند که فرد به منظور ارایه عملکرد موثر درون یک فرهنگ یا جامعه آنها را فرا می گیرد و اقتباس می کند. روی هم رفته، نشانه ها و ابزارها به افراد امکان تحلیل و تفسیر اطلاعات را داده و معنا و تعامل با اشیاء، افراد و موقعیت هایی که آن ها با آن روبرو

تأثیر ساختار جمعیتی بر آینده اقتصاد جهان

آرین پورقدیری

البته افزایش سن بازنشستگی تنها به دلیل کمبود نیروی کار نیست. نیروهای متخصص در بازار کار ترجیح می‌دهند که مدت زمان پیشتری کار کنند. افراد تحصیل کرده و خبره که بخصوص به مشاغل علمی و دانشگاهی و سیاسی مشغول هستند رضایت نمی‌دهند که با رسیدن به سن بازنشستگی دست از فعالیت بکشند و معمولاً حتی زمانی که از سن ۶۵ سالگی هم رد می‌شوند بازهم مایل به ادامه فعالیت هستند.

افزایش سن بازنشستگی گرچه تا حدودی می‌تواند فضای اقتصادی کشورها را از خالی شدن نیروهای کار نجات دهد اما بازهم چندان چاره ساز نیست چرا که افرادی که کارهایی انجام می‌دهند که با نیروی بدنی سر و کار دارد با رسیدن به سن ۶۵ سال به دلیل اینکه از نظر جسمی انجام کار برایشان مشکل می‌شود ترجیح می‌دهند بازنشسته شوند و به همین دلیل لاجرم بخشی از نیروی کار با رسیدن به سن کهولت از عرصه فعالیت اقتصادی خارج می‌شود.

این ماجرا وقتی اسفبارتر می‌شود که این نکته را در نظر بگیریم که سطح تحصیلات و تخصص در کشورهای پیشرفته و ثروتمند بالاست ولی در کشورهای در حال توسعه و عقب مانده که سطح تحصیلات هم پائین است مشکل کمبود نیروی کار بسیار بیشتر خود نمایی می‌کند. تقریباً نزدیک نیمی از کارگران چینی بین سن ۵۰ تا ۶۵ سال حتی تحصیلات ابتدایی را هم تمام نکرده‌اند. این نیروهای کار بی‌سود و غیر متخصص به سن بازنشستگی که می‌رسند طبیعتاً میزان کارائیشان کاهش یافته و عملاً به درد سیستم اقتصادی نمی‌خورند.

ادامه فعالیت اقتصادی افراد مسن تحصیل کرده در سیستم اقتصادی به معنی این است که آنها می‌توانند سالها بیش از افراد غیر متخصص کار کنند و سالها بیشتر از آنها در آمد داشته باشند و این باعث ایجاد شدن شکافی عظیم در میزان درآمد این دو دسته نیروی کار می‌شود.

این یکی از مشکلات کمبود نیروی کار در جامعه است. افراد مسن معمولاً با توجه به اینکه پیوسته به فکر ایام از کار افتادگی اند به دنبال پس انداز هستند و حاضر نیستند رسیک زیادی در زندگی کنند بر همین اساس شروع به پس انداز پول‌های خود می‌کنند. این محافظه کاری در حالی که بافت جمعیت یک کشور نرمال باشد تأثیر چندانی بر اقتصاد ندارد اما وقتی بافت جمعیت پیر باشد باعث ایاشت ثروت بدون استفاده تولیدی و اقتصادی از آن شده و منجر به بروز تورم و کاهش سرمایه گذاری می‌گردد. کاهش سرمایه گذاری منجر به کاهش فرصت‌های شغلی می‌گردد.

بر همین اساس ساختار اقتصادی جهان در سال‌های آینده تا حد زیادی تحت تأثیر ساختار جمعیتی جهان است. جهان آینده جایی است که در آن نیروهای جوان غیر متخصص با بحران بیکاری رویرو هستند و در فقر به سر می‌برند و نیروهای مسن تحصیل کرده از مزایای اقتصادی و در آمد خوبی برخوردارند و با توجه به موقعیت مطلوبی که دارند به هیچ قیمت حاضر حاضر نیستند تا جا را برای جوان‌های تحصیل کرده خالی کنند.

ساختار اقتصادی جهان در سال‌های آینده تا حد زیادی تحت تأثیر ساختار جمعیتی جهان است. جهان آینده جایی است که در آن نیروهای جوان غیر متخصص با بحران بیکاری رویرو هستند و در فقر به سر می‌برند و نیروهای مسن تحصیل کرده از مزایای اقتصادی و در آمد خوبی برخوردارند و با توجه به موقعیت مطلوبی که دارند به هیچ قیمت حاضر نیستند تا جا را برای جوان‌های تحصیل کرده خالی کنند.

در قرن بیستم جهان شاهد انفجار جمعیت عجیبی بود. در ابتدای قرن بیستم جمعیت زمین حدود ۱۶ میلیارد نفر بود ولی تا پایان این قرن این رقم به ۶ میلیارد نفر رسید. اما رشد جمعیت با همان سرعانی که ناگهان سیر صعودی گرفت به همان سرعت هم وارد شیب تندی و همین، عامل حرکت جهان به سوی پیشی شد به گونه‌ای جمعیت بالای ۶۵ سال جهان دو برابر شد. این مساله در سالهای آتی تأثیر بسزایی در اقتصاد جهانی خواهد داشت.

بر اساس آمار سازمان ملل در جهان حدود ۶۰۰ میلیون نفر بیش از ۶۵ سال سن دارند. این رقم در سال ۲۰۳۵ به یک و نیم میلیارد نفر می‌رسد و با توجه به کاهش نرخ زاد و ولد در جهان درصد جمعیت پیر به نسبت جوان سال به سال بیشتر می‌شود. بر اساس آمار سازمان ملل در سال ۲۰۱۰ از هر ۱۰۰ نفر جمعیت ۱۶ نفر بالای ۶۵ سال بودند. این رقم در سال ۲۰۳۵ به ۲۶ نفر افزایش خواهد یافت. این مشکل در کشورهای ثروتمند که نرخ رشد جمعیت و تولد در آنها نرخ بسیار پائین تری نسبت به کشورهای در حال توسعه دارد بسیار بیشتر خودنمایی می‌کند. البته در اینجا صحبت از جمعیت جهان در قالب یک واحد کلان است نه صحبت از مناطق و قاره‌ها چنانکه در آفریقا و جنوب آسیا هنوز جمعیت در حال افزایش است و پیش‌بینی می‌شود که نیمه قرن ۲۱ جمعیت این مناطق به ۵ میلیارد نفر برسد.

پیامد منطقی پیشدن جمعیت کاهش نیروی کار است. امروزه سن بازنشستگی در اکثر کشورهای جهان سن ۶۵ سالگی است و استاندارد بازنشستگی در سازمان ملل هم همین سن است و افراد بعد از این سن نیروی کار به شمار نمی‌آیند بر همین اساس جهان در سالهای آتی با بحران کمبود نیروی کار و ازدیاد بازنشستگان رویرو می‌شود. کمبود نیروی کار باعث کاهش بازدهی اقتصادی می‌شود.

البته نیروی کار تنها به ساختار سنی ارتباط ندارد بلکه به ساختار جنسیتی هم ارتباط دارد. مثلاً در برخی کشورها زنان هم به عنوان نیروی کار در جامعه مشغول به فعالیت اقتصادی هستند ولی در برخی دیگر زنان به دلیل خانه نشینی در ساختار اقتصادی نقشی ندارند و نیروی کار محسوب نمی‌شوند. کمبود نیروهای کار، کشورها را به لحاظ اقتصادی دچار بحران های جدیدی می‌کند و به همین دلیل دولت‌ها برای فرار از این بحران سن بازنشستگی را افزایش می‌دهند. به همین خاطر است که کشورهایی مانند ایتالیا، هلند و اسپانیا سن بازنشستگی را نه بر اساس سن که بر اساس امید به زندگی تعیین کردند.

ضرورت توجه به اخلاق تجاری در فرایندهای اقتصادی و بازرگانی

* اکبر فذایی
* دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت کارآفرینی
* قسمت لول

- نحوه مدیریت اخلاق تجارت در دنیای مراوردهای تجاری
- شناسایی عوامل بربم زننده استانداردهای اخلاقی در دنیای تجارت

۲- اخلاق

در زبان انگلیسی کلمه Ethics (اخلاق) از واژه یونانی Etikos به معنی عادت، خصلت، خلق و خوی، سرشت، روش و نظایر آن گرفته شده است. اخلاق مجموعه‌ای از اصول، فرضیات یا ضوابطی است که بر پایه‌ی آنها افراد یا نهادها باید رفتار خود را تنظیم نمایند. این خلواطی اصول بر اساس احترام انسان به خود، به دیگران و محیطی که در آن به سر می‌برد، یا به گذاری شده‌اند. در تعریفی دیگر اخلاق به معنی عادت، فضیلت و خوی آورده شده. اخلاق مجموعه‌ای از اصول رفتاری است که با کمک آن می‌توان صحیح را از نا صحیح تمیز داد. اخلاق موضوعی قاعده‌مند است، چرا که تجویز می‌کند چه چیزی را می‌توان انجام داد یا از چه چیزی باید امتناع ورزید. "اخلاق" از مقولاتی است که با فطرت بشر سرشنده است و همواره در زندگی او از آغازین روزهای تاریخ تا کنون نقش اساسی داشته است، البته به این مقوله نگاه‌های متفاوتی شده است و بر مبنای متفاوت بنابراین تعریف‌های متفاوتی هم از آن ارائه شده است که در اینجا تعدادی را ذکر می‌کنیم.

۱- مقدمه:

با نگاهی گذرا به بازارهای تجاری متوجه می‌شویم، اگر چه ما خواهان صداقت و سادگی در معاملات هستیم، ولی هنوز در همه‌ی جوانب به این خواسته‌ی خود نرسیده‌ایم. اهمیت اخلاق تجارتی بر افزایش بهبود جریان فعالیت‌های اقتصادی و پیشگیری از فساد و سایر ناهنجاری‌های اقتصادی قابل توجه می‌باشد. در ربع قرن اخیر اخلاق تجارت و کسب و کار به عنوان یکی از برجسته‌ترین فاکتورهای روبه رشد در فضای کسب و کار شناخته شده است. هدف اصلی این مقاله علاوه بر معرفی چالش‌ها و فرصت‌ها، اهمیت و ضرورت مدیریت اخلاق تجارتی در محیط کسب و کار، بیان این موضوع است که رعایت فاکتورهای اخلاق تجارت تا چه اندازه می‌تواند عامل موفقیت و پیشرفت در دنیای کسب و کار گردد. جهت روشن شدن این موضوعات ما موارد زیر را مورد بررسی قرار می‌دهیم:

- تبیین ارتباط بین اخلاق با تجارت
- چراً ضرورت توجه مدیرات در عرصه‌ی کسب و کار به اخلاق تجارت

حضرت موسی بن جعفر علیه السلام می‌فرماید: الزم العلم لک ما دلک على صلاح قلبك و اظہر لک فساده. ضروری ترین دانش برای تو آن است که خیر و صلاح قلبت را به تو ارائه کند، و یا فساد و زشتی آن را بر تو آشکار نماید. یمامیران الهی برای آن که مردم را اصلاح کنند و با اخلاق انسانی، آنان را تربیت نمایند، بنیان و اساس مکارم اخلاقی را در جهان بی‌ریزی کردن، و سجایای اخلاقی و انسانی را بنیان نهادند، و کرامت نفس انسانی را به پیروان خود آموختند، و از فساد و فحشاء، ایشان را بر حذر داشتند.

فلسفه بزرگ اخلاق، مخصوصاً طرفداران سعادت فردی و اجتماعی،

که دارای عقائد و اخلاق خاص انسانی می‌باشند چنین می‌گویند. سقراط می‌گوید: انسان جویای خوشی و سعادت است و جزاین تکلیفی ندارد، اما خوشی به استیفای لذات و شهوت به دست نمی‌آید، بلکه بوسیله جلوگیری از خواهش‌های نفسانی، بهتر میسر می‌گردد. و سعادت افراد در ضمن سعادت جماعت است، بنابراین، سعادت هر کس در این است، که وظایف خود را نسبت به دیگران بهتر انجام دهد. بنابراین دانش بشر، باید او را به سوی سعادت سوق دهد، نه اینکه هر چه بیشتر و زیادتر به فساد آلوده اش نماید.

نظریه اخلاقی ارسسطو: ارسسطو می‌گوید: عمل انسان را غایتی است، و غایت مطلوب انسان مراتبی دارند، آنچه غایت کل و مطلوب مطلق است، مسلمًا سعادت و خوشی است، اما مردم خوشی را در امور مختلف منگارند، بعضی به لذات راغبند، برخی به مال و جماعتی به جاه، مگر آنکه همواره وظیفه‌ای را که برای او مقرر است، به بهترین وجه اجرا کند و انجام وظیفه به بهترین وجه، برای هر وجودی، فضیلت او است. پس غایت مطلوب انسان، یعنی خوشی و سعادت، با فضیلت حاصل می‌شود. اخلاق به دنبال تنظیم رفتارها به گونه‌ای است که باعث تعالی فرد و جامعه گردد. به عبارت دیگر از آنجایی که اصطلاح اخلاق هم به تحلیل مرتبط است و هم با رفتار سرو کار دارد. پس هم جنبه‌ی هنجاری و دستوری دارد و هم به تحلیل مبانی منطقی امور خوب و بد می‌پردازد.

۴- تجارت

تجارت به دادوستد کالا یا خدمت دارای ارزش میان شخص حقیقی یا شخص حقوقی گفته می‌شود. به طور کلی هرگونه عملی (قابل سنجش و اندازه گیری مادی) را که اشخاص در مقابل کالا یا خدمتی، کالا یا خدمتی را واگذار نموده و هر دو طرف به هنگام این عمل راضی باشند تجارت گفته می‌شود. هر منبعی تعریفی خاص بنا بر تخصص و دانش نویسنده از تجارت آورده است. به عنوان مثال در فرهنگ آکسفورد تجارت به معنی خرید و فروش و داد و ستد تعریف شده است. به همین صورت در فرهنگ لانگ من نیز تجارت به فعالیت پول درآوردن و کسب و کار ترجمه شده. اما در مفهوم عام تجارت عبارت است از حالتی از مشغولیت به طور عام، شکل فعالیت‌هایی است که تولید و خرید کالاها و خدمات باهدف فروش، به منظور کسب سود را شامل می‌شود.

۵- اهداف تجارت

اعتقاد بر این است که عمدۀ اهداف تجارت، کسب سود مالی و اقتصادی می‌باشد، درصورتی که در واقع این تنها دلیل و هدف از تجارت نیست. باید گفت همانطور که انسان تنها با هدف خوردن زندگی نمی‌کند، تنها هدف تجارت هم کسب سود اقتصادی نمی‌باشد. بنابراین، تجارت هم دارای اهداف اقتصادی و هم اهداف اجتماعی هستند.

ازجمله اهداف و ویژگی‌های فرایند تجارت می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- کسب سود اقتصادی

- برقراری ارتباط با دیگران (در سطح خرد افراد نزدیک و در سطح کلان اقوام و ساکنان بخش‌های دیگر کره‌ی خاکی)

- معامله و داد و ستد کالا و خدمات

- معرفی محصول و شناساندن آن به مصرف کننده احتمالی (تبلیغات به عنوان جزئی از فرایند تجارت)

۶- انواع تجارت

به طور کلی تجارت به دو شاخه‌ی اصلی داخلی و بین‌المللی قابل تقسیم می‌باشد، تجارت داخلی فقط در حوزه مزه‌های داخلی یک کشور یا یک منطقه‌ی تجاری انجام می‌شود، در حالی که تجارت خارجی می‌تواند در فراسوی مزه‌های کشورها فعالیت کند و عامل ارتباط و پیوند مناطق مختلف و کشورها به یکدیگر باشد. در حوزه‌ی خرد یا تجارت داخلی می‌توان از تجارت و کسب و کار خانگی، اینترنتی، روستایی، خانوادگی و ... نام برد.

۷- اخلاق تجارت، مفاهیم و سیر تغییرات آن

می‌توان اخلاق را مطالعه و بررسی معیارها و قواعدی دانست که راهنمای عمل افراد و گروه‌ها در انجام امور قابل قبول می‌باشد. زمانی که این قواعد و معیارها با تجارت پیوند می‌خورند، الزاماتی را ایجاد می‌کنند. یکی این است که موسسات تجاری در هر صورت دنبال منافع و یا سود خواهند بود و دیگری لزوم ایجاد نوعی توازن بین نیازها و مصالح جامعه و خواسته‌های موسسات مذکور می‌باشد. معمولاً در این ارتباط منافع فردی و اجتماعی یا شکل بده بستان پیدا می‌کنند و یا به صورت نوعی توازن حل و فصل می‌شوند. اینجاست که نقش اخلاق می‌تواند اثرگذار باشد. در صورتی که یک اگان اخلاقی امور تجاری را سامان دهد، به گونه‌ای اوضاع را هدایت می‌کند که ضمن کسب سود اقتصادی، زیانی به جامعه وارد نسازد. درنهایت اخلاق بازار یا اخلاق تجارت یا اخلاق بازرگانی و کسب و کار را مجموعه‌ای از معیارها، استانداردها، سنت‌ها و قواعدی دانست که موفقیت تجارت را هم در بعد منافع مالی و هم در بعد منافع اجتماعی به صورت هم زمان را شامل می‌شود.

۸- شرح پیشینه‌ی اخلاق تجارت در قرون و فرهنگ‌های پیشین در قرون شانزده و ۱۷ میلادی بر تجارت نوعی اخلاق سوداگرایی حاکم گردد که بر اساس آن پول و طلا معيار ارزش و ثروت و قدرت ملت‌ها بود. در اوایل قرن ۱۸ اخلاق محوری تا حدودی تعديل شد ولی این اخلاق در قرن ۱۹ و هنگام تثبیت اندیشه نئوکلاسیک‌ها مجدد احیا شد. تنها از دهه‌ی ۱۹۶۰ به بعد بود که اخلاق کسب و کار معنی دار گردید. این در حالی است که ابعادی از اخلاق کسب و کار در قرون وسطی ریشه‌ی دیرینه داشته، حتی در تمدن یونانی و رومی قبل از میلاد و حتی مشرق زمین و قبل از آن مطرح بوده است. بابلیان قدیم اصولاً تجارت غیر مولد را شغلی دون مرتبه می‌دانستند. یهودیان در زمان حضرت موسی، اخذ رشوه را موجب بی برکت شدن کسب و کار می‌دانستند. پارسیان قدیم بازارهای واسطه‌گری و غیر مولد را مرکز حیله و فربیض می‌دانستند. چینی‌های قدیم کسب درامد ناشی از دلالی و صرافی را که به عقیده‌ی آنها بدون کار مولد بدست می‌آمد را دزدی می‌دانستند. به گفته‌ی سقراط و افلاطون، سعادت حقیقی در کسب پول خلاصه نمی‌شود و حتی اقتصاد در نظر آنها جزوی از اخلاق قلمداد می‌شود. آگوستین دانشمند مسیحی، رعایت عدالت و رضایت طرفین را شرعاً صحبت معامله دانسته و تصریح می‌کند که در معاملات نباید تقلب صورت گیرد. در قرن بیستم و بخصوص پس از ظهور اندیشه‌ی رابینز امور اخلاقی به عنوان عناصری مستقل از امور اقتصادی و تجارت در آمد. در هر حال تا دهه‌ی شصت هنوز آموزه‌های دینی نقشی اساسی در ترسیم پیوند اخلاقی کسب و کار داشتند. ادامه دارد.

چارچوب مفهومی برای گذاری‌های مشترک بین‌المللی

A Conceptual Framework for International Joint Ventures

* دکتر بابک جمشیدی نوید
 * دکترای حسابداری و عضو هیات علمی دانشگاه
 * مشاور مالی اتاق بازرگانی، صنایع، معدن و کشاورزی کرمانشاه
 * قسمت دوم و پایانی

اعتماد را می‌توان توانایی شریک در انجام فعالیت بر اساس انتظارات طرف مقابل و هنجارها تعریف نمود، در حالیکه تعهد خواسته پایدار به منظور نگهداری ضوابط ارزشمند تعریف کرده‌اند. اعتماد و تعهد برای موقیت سرمایه‌گذاری‌های مشترک بین‌المللی امری ضروری و حیاتی است. اعتماد فراتر از یک دوره زمانی شکل گرفته و اغلب وقت گیر و هزینه بر می‌باشد (ماتورک، ۱۹۹۵). اعتماد یک رفتار هنجاریست که اصطکاک و تعارض میان دو طرف را کاهش می‌دهد (پارخه، ۱۹۹۳). (کولن و دیگران، ۱۹۹۵)، بیان می‌کنند که در روابط میان طرف‌های مشارکت کننده تعهد امری ضروری است. مولفان به این نتیجه رسیدند که هر چه سرمایه‌گذاری مشترک برای شرکت مادر (اصلی) اهمیت راهبردی تر داشته باشد عملکرد اقتصادی سرمایه‌گذاری مشترک بیشتر بوده و هر چه میزان رضایت شریک از روابط ناشی از سرمایه‌گذاری مشترک بیشتر باشد میزان تعهد شریک به سرمایه‌گذاری مشترک بیشتر خواهد بود. ساختار سرمایه در سرمایه‌گذاری مشترک بین‌المللی در مقایسه با سرمایه‌گذاری مشترک بومی آسیب پذیرتر می‌باشد. سرمایه نابرابر در سرمایه‌گذاری مشترک مجارستان به علت خوشبینی دوطرف به همدمگر در حل مسائل خود موفق بود (زیرا و دیگران، ۱۹۹۷).

از مباحث فوق به این نتیجه می‌رسیم که اعتماد و تعهد عوامل کلیدی در موقیت سرمایه‌گذاری مشترک می‌باشد. مدیریت ارشد پایستی در طراحی فرایندهای مدیریتی به منظور تسهیل شکل گیری فعالیت‌های مشترک استراتژیک نقش داشته، روابط ساختاری را خلق و هماهنگی های هر روزه را ایجاد نمایند و در نهایت استراتژی برد-برد را در همکاری حاکم کنند. تمامی فرایندها زمانبر بوده و ایجاد چنین جو اعتمادی در سازمان مدت زمان زیادی را به خود اختصاص می‌دهد، اما در نهایت پایانی سرمایه‌گذاری مشترک بین‌المللی را

۵. نیاز به دانش: فقدان وجود دانش بومی، قوانین و مقررات تولیدی، روش‌ها و روش‌های بازاریابی (داتا و ریلی، ۱۹۸۸).

بر اساس چارچوب ارائه شده توسط (بیمیش، ۱۹۹۴)، واضح و مشخص است که شرکت‌ها قبل از شکل گیری سرمایه‌گذاری مشترک با شرکای بومی خود اقدام به انجام تحقیقاتی می‌نمایند. مدیران در این گونه موارد به دنبال شریک سرمایه‌گذاری مشترک بین‌المللی هستند که دارای مکملی در رابطه با وظیفه شرکت و بر اساس مبانی انتخاب شریک می‌باشد. مؤلف همچنین بیان می‌کند که شرکاء پایستی توانایی ارائه مهارت‌های وظیفه‌ای خاص و منابع مورد نیاز را به منظور بر طرف کردن شکاف میان دو سازمان را داشته باشند (گرینگر، ۱۹۹۱).

سرمایه‌گذاری‌های مشترک خطرات ناشی از ورود به بازار را کاهش می‌دهد، هر چند امکان دارد در این امر سختی‌هایی نیز برای آنها بوجود آید. اگر چه شکل گیری سرمایه‌گذاری مشترک با شریکی که از نظر فرهنگی تفاوت‌هایی دارد مشکل است، اما چنانچه یکبار چنین همکاری ایجاد شود، مدیریت روابط میان آنها به صورت اثر بخش از ضروریات می‌باشد (آرینو و دیگران، ۱۹۹۷). با استفاده از ابعاد مطالعات فرهنگی (هافستد و دیگران، ۱۹۹۷)، به این نتیجه رسیدند که تفاوت در ارزش‌های فرهنگی مانند تمایل به برنامه‌ریزی‌های بلندمدت و اجتناب از عدم احتمان باعث تعارض میان شرکای بین‌المللی می‌شود. تفاوت در سه بعد دیگر شامل: فاصله قدرت، فردگرایی و زن‌سالاری باعث ایجاد تعارض در سرمایه‌گذاری‌های مشترک بین‌المللی نمی‌شود.

موقعیتی که باعث ایجاد خصوصت دو طرفه در میان شرکای بین‌المللی می‌باشد عملکرد هر دو شرکت را تا حدودی ارتقاء می‌دهد (کوگوت، ۱۹۸۸). با این حال (بیمیش، ۱۹۹۴، کولن ۱۹۹۵)، بیان می‌کنند که تعهد و اعتماد متقابل موقیت سرمایه‌گذاری‌های مشترک بین‌المللی را امکان‌پذیر می‌سازد.

اعتماد و تعهد

تفاوت‌های فرهنگی و تجاری میان شرکای سرمایه‌گذاری مشترک بین‌المللی اغلب باعث ایجاد تعارض می‌شود. روابط کاری باید بر اساس اعتماد باشد. سرمایه‌گذاری مشترک نیازمند مدیریت و سازماندهی فرایندهای جهت خلق اعتماد و ظرفیت همکاری میان شرکاء می‌باشد.

کنترل

مفهوم کنترل یعنی فرایندی که از طریق آن یک سازمان در درجات مختلف بر رفتار و بازده یک هویت دیگر تأثیر می گذارد و در این راستا از مکانیسم های رسمی یا غیررسمی استفاده می کند. کنترل نقش مهمی در تعیین توانایی شرکت برای رسیدن به اهداف استراتژیک آن ایفا میکند، زیرا بر توانایی سازمان در نظارت، هماهنگ سازی و یکپارچه سازی فعالیت های عملیات تجاری متعدد آن از جمله سرمایه گذاری مشترک بین العملی تأثیر می گذارد. کنترل فعل بر برخی یا تمامی فعالیت های سرمایه گذاری مشترک سبب می شود از وارد شدن مضرات خوب ابعاد بحرانی استراتژی بر منشاء فعالیت ها، هسته تکنولوژیکی یا سایر بدعتهای اختصاصی یا استدلال ها جلوگیری شود. درجه کنترل اعمال شده از سوی منشاء بر فعالیت های سرمایه گذاری های مشترک از یک کنترل کامل توسط یک منشاء تا کنترل برابر توسط هر یک از منشاء و یا مدیران ریسک، تا کنترل کامل توسط مدیران سرمایه گذاری های مشترک متغیر است. برخی محققان معتقدند که ساختارهای کنترل غالب، اغلب مدیریت سرمایه گذاری های مشترک را آسان تر ساخته و در صورتی که کنترل اتخاذ تصمیم در میان منشاء های مختلف بصورت مشترک انجام شود با موقوفیت بیشتری به مورد اجرا گذاشته خواهد شد. (گرینگر و هبرت، ۱۹۸۹ و ۱۹۹۱)

با این عقیده مخالف بوده و معتقد بودند که یک ساختار کنترل مجزا که در آن هر منشاء یا هر مدیر سرمایه گذاری مشترک کنترل غالباً بر یک یا چند فعالیت مختلف سرمایه گذاری مشترک اعمال می کند، به اندازه فرایند کنترل کامل که در بالا اشاره شد، برای هر دو طرف مفید واقع خواهد شد. ساختار کنترل مدیریت بین دو

کنترل های مثبت
سعی دارند از طریق
مکانیسم های
غیررسمی از جمله
کادرگرایی، گزارش
روابط، و مشارکت در
فرایند برنامه ریزی
اعمال شوند. از سوی
دیگر کنترل های
منفی بروکراتیک تر
شامل وابستگی به
این مکانیسم ها در
قالب توافق های
رسمی، تأیید یا رای
دهی از سوی منشاء
ها و استفاده از هیئت
ریسک مدیران
مشترکشان می باشد.

افزایش می دهد (تیچی، ۱۹۸۸). با این شرکت هایی که از مزیت دانش، یادگیری، و تجربه نیز در پایابی سرمایه گذاری مشترک بین المللی تأثیر گذار می باشند که در بخش بعدی به آن ها پرداخته می شود.

قدرت بیشتری
برخوردار می باشند.

دانش، یادگیری و قدرت مذاکره دانش متغیری مهم در فرایند مذاکره برای سرمایه گذاری مشترک می باشد (اینکین و بیمیش، ۱۹۹۷). رویکرد یادگیری سازمانی (کوگوت، ۱۹۸۸)، بیان می کند که قصد شرکت ها از سرمایه گذاری مشترک به دست آوردن دانش می باشد. شرکت هایی که از مزیت دانش برخوردار چگونه سرمایه گذاری های مشترک می باشند در فرایند مذاکره از قدرت بین المللی را مدیریت بیشتری برخوردار می باشند. (یان و گری، ۱۹۹۴)، بیان می کند که قدرت نسبی مذاکره کدام یک از طرفین درگیر در سرمایه گذاری مشترک شکل دهنده الگوی مدیریت کنترل در فرایند مذاکره می باشند. کنترل شرکت ها عامل مهمی در تعیین عملکرد سرمایه گذاری مشترک

فرض شده است. مولفان بیان می کنند که به موازات افزایش سطح دانش بومی شریک خارجی قدرت مذاکره طرف خارجی نیز افزایش می یابد. از طرف دیگر برای طرف خارجی اهمیت دارد تا محیط بومی را شناسایی نماید تا قدرت مذاکره بیشتری بدست آورد. تنوری یادگیری سازمانی بیان می کند که یادگیری اولیه فرایند یادگیری و پیاده سازی یادگیری های انجام شده را و دانش مربوط به آنرا تسهیل می بخشد. با در نظر گرفتن سرمایه گذاری های مشترک بین المللی شرکت های موزنده که چگونه سرمایه گذاری های مشترک بین المللی را مدیریت کرده و در بازارهای خارجی با طرف شریک خود از فرهنگ دیگر فعالیت کنند. پژوهشگران مطالعه ای را به منظور ارزیابی فرایند یادگیری در سرمایه گذاری مشترک بین المللی انجام داده اند. مولفان به این نتیجه رسیده اند که تجربه فعالیت سرمایه گذاری مشترک بومی و شباهت با مالکیت کامل شرکتهای خارجی باعث افزایش دانش شرکتهای بومی می شود (بارکما و دیگران، ۱۹۹۷). سرمایه گذاری مشترک در صنایع مادر از اثر بخشی کمتری برخوردار می باشد (زیرا و دیگران، ۱۹۹۷). نمونه گرفته شده توسط (بارکما و دیگران، ۱۹۹۷)، احتمالاً شرکت هایی را در بر می گرفته است که قبل از تجربه همکاری با صنایع مادر را داشته اند و بنابراین اثر بخشی سرمایه گذاری های مشترک کمتر بر روی آن تأثیر داشته است.